

L'ultimo saluto a don Božo, parroco che si è speso per la lingua e cultura slovena

Troppo piccola, la chiesa di San Pietro al Natisone, per contenere tutte le persone che venerdì 9 maggio sono arrivate per l'ultimo saluto a don Natalino Zuanella, parroco di Tercimonte e Savogna, scomparso martedì 6 nell'ospedale di Udine, dove era ricoverato per un male che non gli ha lasciato scampo. Ad officiare la messa è stato il vescovo di Udine, monsignor Lamba, accompagnato da molti parroci della diocesi. Durante la celebrazione sono intervenuti la sindaca di Savogna, Tatiana Bragalini, la segretaria dell'Ufficio governativo per gli sloveni d'oltreconfine e nel mondo di Lubiana Vesna Humar e il presidente dell'organizzazione SSO Valter Bandelj. Tra i canti quelli del coro Planinska roža di Caporetto e degli alunni della scuola bilingue di San Pietro, che hanno cantato 'Oj božime'. Agnese, Tina, Emanuel e David hanno anche letto delle brevi preghiere in sloveno dedicate a don Zuanella. Un modo per ricordare a tutti quello che è stato il suo impegno per la lingua e la cultura slovena della Benecia. Il sacerdote, per molti semplicemente Božo, riposa da venerdì nella sua Montemaggiore, alle pendici del Matajur, dove ha vissuto buona parte della sua vita assieme al fratello Pasquale.

Don Zuanella era nato il giorno di Natale del 1941 a Biacis, Comune di Pulfero. Il padre Antonio era un contadino di Montemaggiore, dello stesso paese era la madre, Gabriella Gosgnach. Nel 1951 entra nel seminario arcivescovile a Castellerio, presso Pagnacco. Completa il ginnasio e gli studi liceali

a Udine, dove il 29 giugno 1965 viene ordinato sacerdote. Fino al giugno 1971 presta servizio come cappellano presso Galleriano, nel novembre di quell'anno diventa parroco di Tercimonte. Dopo il suo arrivo nel paese di monsignor Trinko, inizia a frequentare i seminari di lingua slovena a Lubiana, dove approfondisce la conoscenza della lingua, facilitata dalla sua conoscenza del dialetto sloveno delle Valli. Nutrita la sua attività pubblicistica: scrive per il

Novi Matajur e il Dom, ma anche per Mladika, Naš tednik, La vita cattolica e per il Trinkov koledar, interessandosi particolarmente alla toponomastica locale.

→ segue a pagina 11

Nebeški Oče, danes vsi žalujemo, ker nas je 6. maja zapustu monsinjor Božo, ki je biu famoštar na Tarčmunu in v Sauodnji. Skarbieu je, da se bo naš izik ohranu na naši zemlji. Zanj molimo! (Agnese)

Gospod Bog, žalostni smo, ker je odšel eden izmed zadnjih čedermacev, ki je želel, da bi se vsakdo obračal do Boga v lastnem jeziku. Molili bomo zanj in ga prosili, da nam bo vedno ostal ob strani! (Tina)

Dragi Jezus, gospodu Božu Zuanelli poplačaj za vse dobro, kar je naredil za svojo domovino in za naše ljudi, za poučevanje verouka na dvojezični šoli in za možnost učenja katekizma v slovenskem jeziku. Molimo! (Emanuel)

Ljubi Bog! Ko nas dobra oseba zapusti, je vsem nam hudo. Verjamemo pa, da je Don Božo zdaj ob tebi in od tam skrbi za nas, da ne bomo pozabili njegovega dela, truda in zgleda. Molimo! (David)

Molitvice, ki so jih otroci špeterske dvojezične šole prebrali na pogrebni slovesnosti gospoda Zuanelle

Moj planinski prijatelj Božo

Januarja 1983 sem začel delati na Socialistični zvezi v Tolminu. Moj mentor je bil predsednik medobčinske Socialistične zveze Vlado Uršič. Vlado mi je položil na srce, da mora biti moja najpomembnejša naloga skrb za naše rojake, Slovence v Benečiji, Reziji in Kanalski dolini. Kmalu, že po nekaj dneh moje nove službe, je bila moja prva naloga organiziranje novoletnega srečanja Slovencev iz Videnske pokrajine in Posočja v gostilni Franko v Starem selu. Tedaj sem srečal vidne predstavnike Slovencev iz Videnske pokrajine Izidorja Predana, Viljema Črna, Pavla Petričiča, nekaj beneških županov s Firminom Mariničem na čelu ter beneške čedermace Paskvala Gujona, Valentina Birtiča, Maria Lavrenčiča, Emila Cenciča in najmlajšega med njimi, Boža Zuanello.

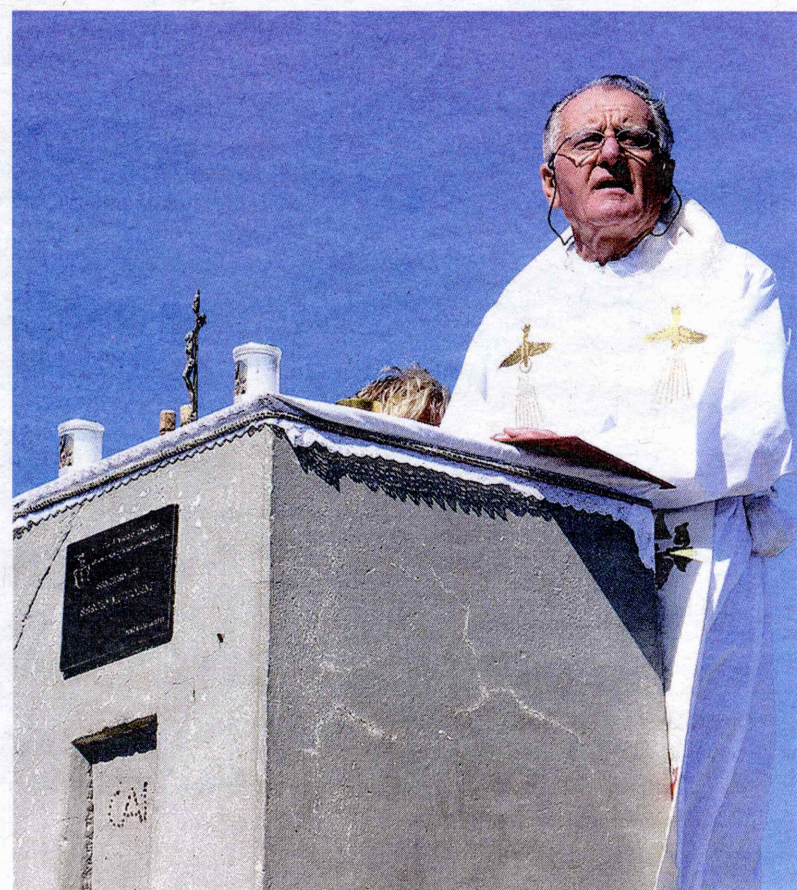
Od tedaj dalje me je z Božom vezalo iskreno prijateljstvo, povezano predvsem z najino skupno ljubeznijo do gora.

Avgusta 1992 sem peljal skupino beneških duhovnikov na Krn. Med njimi je bil tudi Božo. Vsi so bili prvič na Krnu, zato sem jih s *štrikom* prav pošteno krstil po zadnji plati. Tega vzpona in planinskega krsta se je Božo spominjal kot začetka svojih planinskih podvigov. Postal je tako vnet in strasten hribolazec, da daleč naokoli ni bilo takega. Letno je opravil celo več kot sto tisoč višinskih metrov vzponov. Takih planincev je zelo, zelo malo. Vzpenjal se je na gore v Julijskih in Kamniških Alpah, Karavankah in v Karniji. Njegova najzvestejša sopotnika pri osvajanju gorskega sveta sta bila njegov brat Paskval in Gregorio.

Ob vsakem najinem srečanju je beseda vedno nanekla na gore in hribe. Med vsemi gorami je najbolj ljubil Matajur, Babo po beneško. Mnogo let smo Božo, Izidor Zabreščak z Livka in jaz "tekmovali", kdo se bo večkrat povzpел na Mrzli vrh na Matajurju. Gor je vpisna knjiga in tam so zabeleženi

vsi naši vzponi. Božo se je podpisoval kot Božo Matajurac in zraven pripisal še, kakšno je vreme, koliko je snega, kakšna je vidljivost. Z Božom sem se velikokrat srečal na pobočjih Matajurja. Ko sva se zadnjič srečala na Mrzlem vrhu, sva posedela na klopici na vrhu in gledala proti Krnu in dol proti stajam Idrske planine, kjer je mlekaril najin prijatelj Jože Stres. Tarnal je, da ga bolijo noge. Gledal je proti vasi Vrsno, od koder je bila doma njegova mama. A vedno znova je pogovor stekel o njemu tako ljubih gorah.

→ se nadaljuje na 11. strani

→ dalla pagina precedente

Nel 1996 pubblica con lo pseudonimo Naz il libro 'Gli anni bui della Slavia', poi tradotto anche in sloveno. Nella pubblicazione, edita dalla cooperativa Dom e dedicata ai sacerdoti della Slavia friulana che hanno lottato e sofferto per la dignità del proprio popolo, Zuanella illustra le attività che, dal 1945 al 1955, le organizzazioni segrete nel Friuli orientale hanno condotto contro la minoranza linguistica nazionale slovena. Un'opera che lo porta a dover affrontare, insieme a mons. Marino Qualizza in qualità di editore, un processo – su denuncia di alcuni parenti degli appartenenti all'Organizzazione O e a Gladio – che si è trascinato per diversi anni. "Con la mia ricerca – dice Zuanella nel 2002 a un giornalista del settimanale sloveno Mladina – volevo solo sottolineare che questa organizzazione operava nell'Italia democratica dopo la Seconda guerra mondiale, e che le persecuzioni nell'ambito di questa organizzazione arrecarono più danni alla nostra comunità slovena nella zona di Udine del fascismo stesso."

Nel 2021, in occasione della Giornata della cultura slovena, SKGZ e SSO gli conferiscono il loro riconoscimento per il suo impegno per la comunità slovena della Benečija. "È un riconoscimento – dice allora in un'intervista al nostro giornale – per il lavoro svolto negli anni a favore della Slavia veneta. Devo aggiungere che non ho fatto nulla di speciale: ho seguito la strada dei miei predecessori, sacerdoti che hanno lavorato e lottato per i nostri diritti in tempi difficili. Noi sacerdoti della Benečija lavoravamo non solo nell'ambito pastorale, ma anche in quello culturale e linguistico. Posso dire che siamo stati coraggiosi, e abbiamo nonostante tutto perseverato."

→ s prejšnje strani

Med epidemijo Covida smo bili v Posočju zaprti v meje svoje občine. V Benečiji je bil režim še strožji in se ni smelo zapuščati niti kraja bivanja. Velikokrat nisem vzdržal v domači občini in sem se odpravil v gore; največkrat na Matajur, tudi na beneško stran. In tako sem med enim izmed matajurskih izletov pod vrhom gore srečal Boža in njegovega brata Paskvala.

Dolgo se nismo videli, zato je bilo srečanje še bolj radostno. Nikjer ni bilo žive duše, le mi trije. Bilo je popolnoma tiho, nobenega hrupa ni bilo iz doline.

Obujali smo spomine, ki smo jih doživeli na Matajurju in v beneškem Domu. Še najbolj se nam je vtisnila v spomin noč s 30. aprila na 1. maj 2004, ko smo na Matajurju bučno proslavljali vstop Slovenije v Evropsko unijo. Tisto noč smo kljub viharnemu vremenu na vrhu Matajurja doživeli enega najlepših dni v naših življenjih.

"Naslednje srečanje – čisto slučajno – je bilo med najlepšimi. Srečali smo se z mladim semeniščnikom. Trenutno je bil doma. Govoril je čudovito slovenščino. Pripovedoval nam je o svojem študiju, o ubogi Benečiji, ki jo neizmerno ljubi. Časa smo si vzeli premalo. Rinili smo naprej. Na srečo smo se po tem klepetu sredi vasi tudi fotografirali z njim. Tako sem lahko čez kako desetletje odkril, da je bil tisti mladi semeniščnik don Zuanella – in mu lahko podaril staro fotografijo"

Sergij Lipovec, Ob koncu petdesetih let mladi iz Trsta so spoznali Benečijo – Novi Matajur, 3.12.2014

Don Zuanella assieme a Viljem Cerno, a destra durante una commemorazione nel cimitero di Tercimonte per i 25 anni dalla morte di monsignor Ivan Trinko

SOŽALJE

Slovenska kulturno-gospodarska zveza (SKGZ) in Slovenski raziskovalni inštitut (Slori) izražata sožalje družini in se klanjata ob smrti čedermaca gospoda Boža Zuanelle

njih ter ga dopolnili še decembra 2007, ko smo "prekleti konfin" vrgli v prepad.

Upajmo, da za vedno!?

Vsako leto ob Dnevu mrtvih obiskujemo grobnice slovenskih in italijanskih partizanov, urejenih v številnih beneških in rezijanskih vaseh. V vasi Matajur je na vaškem pokopališču partizanska grobnica, v kateri so pokopani padli slovenski, italijanski in angleški partizani. Ubiti so bili v strašni bitki z Nemci 9. novembra 1943. Na vsakoletni slovesnosti ob grobnici je vedno molil tudi gospod Božo. Pogostokrat je v svoji pridigi povedal zgodbo o Makabejcih in jih označil kot prve partizane v zgodovini, saj so se od leta 66 do 70 našega štetja upirali okupatorjem Rimljanom.

Gospod Božo je vsakič povedal, da je pravica tlačanih in zatiranih, da se uprejo. Tako Makabejci pred dvatisoč leti kot uporniki proti okupatorjem od tedaj dalje bijejo pravičen boj za svobodo.

Pred šestdesetimi leti sem postal član Planinskega društva Kobarid. Od tedaj sem naročen na Planinski vestnik, najstarejšo slovensko revijo. Odkar je Božo začel planinariti, sem mu nosil našo planinsko revijo. Pravil je, da prebere čisto vse, od prve do zadnje črke. Bilo je zadnje dni aprila letos, ko smo Luisa Battistig, Germano Cendou in jaz obiskali Boža na njegovem domu v vasi Matajur. Ležal je na divanu. Videlo se je, da mu pohajajo moči. Še zadnjič sem mu nesel njegovo priljubljeno planinsko branje. Ob slovesu sva si podala roki. Močno je stisnil mojo roko, jo podržal ter me pomenljivo pogledal. Oba sva vedela, da ... V torek, 6. maja, popoldne me je poklical Germano in mi sporočil žalostno vest.

Pogosto hodim na Matajur. Odslej se bom zaman oziral na beneško stran. Ne bom več dočakal veselnega in zgovornega, mojega iskrenega planinskega prijatelja Boža.

Ne bom več poslušal njegovih navdušenih besed o novih planinskih podvigih, o Benečiji, o malih in velikih stvarih. V vpisno knjigo na Mrzlem vrhu bom zapisal, da je odšel naš vrli planinec, a bo v mislih vedno z nami. Naj mirno počiva na matajurskem britofu, kjer je na njihovem družinskem grobu po slovensko napisano, da tod biva slovenski rod.

Zdravko Likar

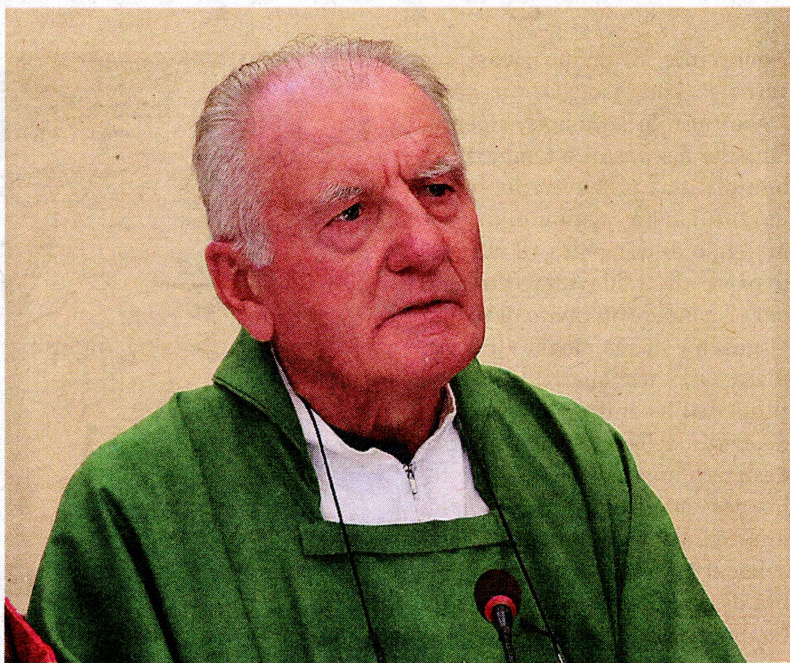
SKGZ: spomin na Boža Zuanello in optimizem ob izvolitvi novega papeža

Slovenska kulturno-gospodarska zveza (SKGZ) se je v petek, 9. maja, z globokim spoštovanjem in iskrenim obžalovanjem poslovila od gospoda Boža Zuanella – duhovnika, misleca, publicista in čedermaca, ki je vse svoje življenje posvetil delu za beneške ljudi.

Zuanella je bil neustrašen glas upora proti pozabi, posebej ko je šlo za usodo slovenske narodne skupnosti v Italiji. Bil je eden redkih, ki je že zgodaj javno spregovoril o temah, ki so jih mnogi zamolčali, kot je delovanje tajne organizacije Gladio. Njegova prizadevanja so ga pripeljala celo pred sodišče.

V Benečiji ni bil le duhovnik, temveč tudi kulturni borec: obhajal je otroke v slovenščini, govoril z verniki v jeziku njihovih babic in dedov ter ključoval pritiskom, ki so slovensko besedo skušali potisniti v molk. Njegova vera ni bila slepa poslušnost, temveč živa skrb za dostojanstvo in prihodnost tistih, ki so stoletja živeli v Nadiških dolinah. Ponosni smo, da smo mu lahko, čeprav v covidnem času, v imenu slovenske narodne skupnosti izročili priznanje Slovencev v Italiji ob kulturnem prazniku.

V trenutku, ko se poslavljamo od takega človeka, Slovenska kulturno-gospodarska zveza z optimizmom zre v izvolitev novega papeža Leona XIV., ki prihaja v času, ko svet nujno potrebuje več družbene pravičnosti, miru in socialne občutljivosti. SKGZ izraža upanje, da bo novi papež v tem duhu nadaljeval z odprtim in socialno občutljivim pristopom, ki bo

upošteval tudi potrebe in glasove manjšin. Predvsem pa upa, da bo njegov glas odmeval pri iskanju miru na številnih vojnih žariščih našega planeta.

Papež Francišek je lani obiskal Trst, mesto, kjer sobivajo različni jeziki, narodi in zgodovine. Njegov obisk je pomenil pomembno priznanje naši večkulturni stvarnosti in vrednotam sobivanja, ki jih naša skupnost živi ali skuša živeti že desetletja.

Vrednote, ki jih je živel Božo Zuanella – iskanje resnice, vztrajanje v jeziku manjšine ter skrb za skupnost –, naj ostanejo žive in naj najdejo prostor tudi v prihodnjih družbenih in cerkvenih usmeritvah.

Ob slovesu Boža Zuanella se klanjamo njegovemu delu in oseb-

nosti z globokim spoštovanjem, hkrati pa z optimizmom zremo v prihodnost Cerkve in verskega življenja Slovencev v Italiji, pri čemer je versko vprašanje, ki seveda ni tradicionalna vrednota naše organizacije, potrebno povezano z uporabo slovenskega jezika in utrjevanjem skupnosti.

Pri Slovenski kulturno-gospodarski zvezi ostajamo namreč zvesti izreku apostola Pavla: »in vsak jezik bo slavil boga« - tudi slovenščina.